

De dood aangespoelde lederschildpad op het strand van Het Zwin.
(Jan Haelters)

WAT DOET LEDERSCHILD PAD IN NOORDZEE?

Zaterdagochtend 7 oktober 2023: een grote dode zeeschildpad op het strand voor het Zwin. Er klinkt verbazing in de stem van de melder. Zo'n grote zeeschildpad kan alleen maar een lederschildpad zijn. Een vrouwtje van 247 kg, zo blijkt.

Francis Kerckhof

DE KWALLEN ACHTERNA

De stranding – natuurlijk in het weekend – was niet geheel onverwacht. Lederschildpadden voeden zich met kwalen, het liefst de grotere soorten zoals de zeepaddestoel en die waren er afgelopen herfst in overvloed. Al dagen voordien waren grote zwermen blauwen kwalen drijvend voor de kust gesignaleerd.

Waarnemingen van lederschildpadden in onze wateren zijn dan weer zeldzaam. Dit was pas de derde stranding die ik meemaakte. Af en toe worden er ook levende dieren gezien, meestal in het najaar, wanneer ook de zeepaddestoelen overvloedig present zijn. In tegenstelling tot verwante soorten heeft de lederschildpad geen hard benig schild maar een dikke laag leerachtige huid met kleine benige platen eronder. Daar nog eens onder zit een dikke vetlaag. De ribben zijn aan het schild bevestigd. Dat maakt het bewaren van het skelet tot een uitdagende klus.

DE LEDERSCHILD PAD: BUITENBEENTJE ONDER DE REPTIELEN

Naast het eten van kwalen vertoont deze soort nog enkele unieke kenmerken. De lederschildpad kan een lengte bereiken van wel 185 cm en een gewicht van 500 kg. Kwalen zijn hun favoriete voedsel. Om een goeie grip te krijgen op dat glibberige voedsel, hebben de dieren een aantal aanpassingen. In de kop vallen de aangepaste kaken meteen op, twee punten aan de bovenkaak en een scherpe punt midden op de onderkaak. Daarnaast is de slokdarm bedekt met lange scherpe, neerwaarts gerichte papillen.

Lederschildpadden komen wereldwijd voor, van de poolstreken tot de tropen. Met behulp van satellietzenders is ontdekt dat ze lange-afstandsmigraties ondernemen, dwars door oceaanbekkens. Bovendien kunnen ze dieptes van wel 1200 meter bereiken en vaak meer dan een uur onder water blijven. Om de enorme druk te weerstaan hebben ze naast hun flexibel schild een aangepaste manier om zuurstof op te nemen.

Lederschildpadden overleven verrassend goed in koude poolwateren. Dat verwacht je niet van een reptiel, want reptielen zijn koudbloedig, toch? Het zit zo. Lederschildpadden zijn in staat hun lichaamstemperatuur te regelen. Ze beschikken over een specifiek bloedvatensysteem en metabolisme waardoor ze zelf lichaamswarmte kunnen opwekken. Nog iets: de enorme voorflippers met hun relatief grote oppervlak hebben een vrijwel gescheiden bloedvatensysteem. Hierdoor vindt tijdens het transport van zuurstof bijna geen warmteoverdracht plaats.

NOORDZEE VER VAN IDEEAAL...

Hoewel ze er perfect kunnen overleven, is de Noordzee toch niet ideaal voor deze grote dieren. Terwijl ze hun voedsel – de kwalen – volgen, komen lederschildpadden soms in de drukbevaren Noordzee terecht, net als het onfortuinlijke dier. De kans op aanvaringen is er groot. De meeste waarnemingen in onze wateren zijn dan ook dieren die omgekomen zijn door botsingen met schepen of in stukken gesneden zijn door scheepsschroeven. Dat was het geval met een dier dat in september 1998 voor onze kust belandde: vissers vonden een helft in hun netten en enkele dagen later spoelde de andere helft aan op het strand van Wenduine.

Het recent gestrande dier vertoonde op het eerste gezicht geen uitwendige verwondingen. Uit de autopsie bleek dat het talrijke inwendige bloedingen had. Mogelijk was dit het gevolg van een val uit een visnet, op het dek van een vissersvaartuig, of toch een botsing, dat zullen we nooit met zekerheid weten.

Lederschildpadden sterven ook omdat ze drijvend plastic aanzien voor kwalen. In de maag van het gestrande dier zat slechts een klein stukje plastic, maar vooral veel kwalen. Het dier verkeerde dus in prima gezondheid toen het stierf. Overigens gaat het niet zo goed met de soort. De lederschildpad is door de Internationale Unie voor het Behoud van de Natuur (IUCN) bestempeld als 'kwetsbaar'. Talloze bedreigingen, zoals vernietiging van habitats, vervuiling, bijvangst van de visserij en klimaatverandering spelen hier een rol in.

De lederschildpad is een fascinerende soort met unieke aanpassingen, wat hun behoud des te belangrijker maakt. Helaas is de Noordzee, die steeds drukker en voller wordt, niet bepaald een geschikte plek voor deze schildpadden. Als lederschildpad kun je maar beter wegblijven uit de Noordzee.

De slokdarm van een lederschildpad is bedekt met lange scherpe neerwaarts gericht papillen. Zo vermijdt de schildpad dat glibberige kwalen opnieuw kunnen ontsnappen. (Jan Haelters)